EXISTĂ AFEREZĂ ÎN TOPONIMELE ROMÂNEŞTI?

Simion DĂNILĂ

1. Existenţa sau nonexistenţa aferezei în toponimele româneşti nu poate fi discutată în afara cadrului mai larg al scurtărilor – diferit motivate – ale numelor de locuri, petrecute într-o fază iniţială, până la fixarea definitivă a formei lor în conştiinţa vorbitorilor, sau care se petrec încă în contemporaneitate, concurând toponimele oficiale, toate dovedind că nici numele topice nu sunt forme cu totul şi cu totul împietrite. Iar aceste scurtări, la rândul lor, este necesar să fie privite în context internaţional, pentru a nu le considera fenomene izolate, excepţionale în limba română.

1.1. Sub diverse forme, scurtările – deşi nu prea frecvente – se întâlnesc în toponimia noastră. Trecând peste scurtările toponimelor compuse, care ţin de domeniul evidenţei (cf. *Piatra* în loc de *Piatra-Neamţ,* pentru locuitorii judeţului Neamţ, şi în loc de *Piatra-Olt*, pentru cei din judeţul Olt, etc., Graur 1972, p. 81–82), iată câteva la care s-a ajuns, de la nume simple, prin: disimilare: *Teţcani*, numele a două sate moldovene consemnate la diferite date *Steţcani* (Al. I. Gonţa, *Documente privind istoria României. A. Moldova. Veacurile XIV–XVII (1384–1625). Indicele numelor de locuri*, Bucureşti, 1990, p. 240 şi 257–258) < npers *Steţcu*, Iordan, *Top. rom.* 361; haplologie (şi metateză): *Potropeşti* < **Potropopeşti* < *Protopopeşti* (ib. 373); sincopă: *Cincşor* < **Cincuşor* < *Cincul* (ib. 356); trunchiere: *Bolnicioara* < *Bolvăşnicioara* (DTB I 107; în DTB III 52 se presupune şi pentru *Dârniţa* o trunchiere din scr. **Drinovica;* chiar dacă etimologia aceasta este greu de acceptat, toponimul putând

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

proveni mai curând din sl. *dĭrnŭ* „Rasen, Wasen", Šmilauer 60, este semnificativ faptul că autorii DTB acceptă scurtarea ca accident fonetic pentru explicarea unor nume de locuri). La acestea s-ar mai putea adăuga genitivele din toponimele rezultate prin elipsa determinatului: [satul] *Corzii* (Emilian N. Bureţea, *Nume de sate olteneşti. Contribuţii etimologice*, LR, **37** (1988), nr. 5, p. 446); [pământul] *Andrecăi* (DTB I 16); [Valea] *Speiului* sau [Valea] *Teiului* (pe unele hărţi vechi; comunicate de Magdalena Lungu din Chişinău) etc. (v. îndeosebi extinderea procedeului în toponimia urbană: [Strada, Aleea, Calea] *Eroilor, Pinilor, Torontalului* ş.a.), ptrecum şi unele scurtări datorate scrierii abreviate, cum ar fi, după E. Petrovici: *Dolj, Gorj* din *Dolniĭ Jilĭ*, resp. *Gorniĭ Jilĭ* (citat în Puşcariu, *L. rom.* II 172).

1.2. Pentru urmărirea paralelismului cu toponimia străină, notăm câteva exemple de scurtări mai cunoscute. Astfel, din toponime compuse au luat naştere, de pildă: ucr. *Voloka* < *Voloka nad Čeremošem*, bulg. *Izvor* < *Brezniški Izvor,* germ. *Kreischa* < *Groß Kreischa, Burkards* < *Burkardsdorf,* sp. *San Fé* < *La Villa Real de la Santa Fé de San Francisco, Los Angeles* < *El Pueblo de la Reina de los Angeles de la Porciuncula,* engl. *Hull* < *Kingston-upon-Hull*, germ. *Köln* < lat. *Colonia Claudia Augusta Agrippinensis* (A. M. Skljarenko, *Typologischer Vergleich einfacher Toponyme (am Material von slawischen, germanischen und romanischen Sprachen*), NI, nr. 35, 1979, p. 8–9). La fel, *Wien* < celt. *Vindobona, Piter* < *St. Petersburg* (Graur 1972, p. 44 şi 81); sp. *Zaragosa* < lat. *Caesaraugusta* (Bloch 1988, p. 244). De alt tip sunt scurtările următoare: *Saint Kitts*, nume de insulă, de la *Saint Christopher*, după numele lui Cristofor Columb sanctificat; *Tanzania* < *Tanganyika* + *Zanzibar* (ib. 192, resp. 216); pol. *Wierzniowice* < *Wierznierzowice* (Henryk Borek, *Polnisch-deutsche Mischnamen in Schlesien*, OSG **1**, 1965, p. 97); germ. *Nabdiz*, pentru care E. Eichler presupune un v. sorab. **Nidabudovici*

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

(Karlheinz Hengst, *Die Ortsnamen des Bosauer Zehntverzeichnisses*, OSG **4**, 1968, p. 126; dar autorul articolului oferă o altă soluţie, fără a o exclude însă pe cea a lui Eichler: v. sorab. **Nabudici* „Dorf der Leute des **Nabud"). Prescurtări care provin din scris: *Cospoli < Constantinopol, Frisco < San Francisco, Phila < Philadelphia* (Graur 1972, p. 81–82). Să mai adăugăm că numele oraşului sud-african *Johannesburg* se pronunţă constant *Joburg*.

În fine, consemnăm şi o afereză din spaţiul grecesc: *Saloníki*, de la *Thessaloníki* (Bloch 1988, p. 194 şi 219). De fapt, afereza s-a produs aici de două ori şi la date diferite, prin contactul dintre limbi: mai întâi, în antichitate, romanii au schimbat numele oraşului *Thessaloníki* (botezat aşa după numele unei surori a lui Alexandru cel Mare) în *Salona* (devenit *Sărună* la meglenoromâni); apoi, sub ocupaţie turcească, *Thessaloníki* devine *Saloníki*. Grecii însă îi spun şi astăzi *Thessaloníki*.

2. În contextul celor prezentate mai sus, funcţionarea aferezei în toponimia românească nu ne mai apare surprinzătoare. Definită ca „eliminarea unei silabe sau a unui sunet [neaccentuate] de la începutul cuvîntului în timpul pronunţării lui" (I. Coteanu, *Elemente de dialectologie a limbii române*, Bucureşti, 1961, p. 181) şi având drept principală cauză lungimea unor cuvinte ce pot fi considerate ca alcătuite din părţi distincte, din care pricină ele cunosc o falsă despărţire în părţi componente (I. Popescu-Sireteanu, *Afereza în limba română*, ms. 7), „afereza reprezintă un «atentat» la stabilitatea lexicului şi în special la independenţa radicalului cuvintelor, acesta ca purtător al sensului lexical fundamental. *Afereza zdruncină structura fonetică a cuvântului*, tocmai în ceea ce are el mai temeinic, provocând uneori mari tulburări fonetice şi semantice. Din această cauză, fenomenul poete fi privit cu rezerve, dar existenţa şi cunoaşterea lui amănunţită nu trebuie neglijate" (ib. 8). Mult răspândită în limba de altădată, „afereza caracterizează astăzi

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

limba poeziei populare, graiul copiilor şi antroponimia" (ib. 21), dar ea „ne ajută să dezlegăm şi prezenţa enigmatică a unor nume de locuri" (ib. 38).

2.1. Afereza unui sunet sau a unei silabe în toponime românești a fost semnalată, mai mult în treacăt, în câteva studii de toponimie. În lista ce urmează vom veni însă şi cu alte exemple:

a) *Altul Cucii* < *Naltul~* < *Înaltul~* (Iordan, *Top, rom.* 355); ntop pop. *Gădíş* < oiconimul *Agadici* CS (DTB I 4); *Hobiţa*, numele mai multor localităţi din România, provine de la un dim. *Ohabiţa* (pentru care a se vedea localitatea omonimă din jud. Caraş-Severin) < *Ohaba; La Ruga Albă*, ntop pe valea Căraşului iugoslav, de la *Iruga* (Teodor Şandru, *Nomenclatura toponimică din hotarele satelor de pe Valea Căraşului (pe teritoriul iugoslav)*, în *Contribuţii la istoria culturală a românilor din Voivodina*, IV, Vârşeţ, 1977, p. 102); *Stemnicul* < **Istebnicul* < sl. *istŭba* „colibă, bordei, locuinţă" şi *Zvorâştea* < *Izvorâştea* < *izvor* (Iordan, *Top. rom*. 354, resp. 362). În unele dintre acestea însă, afereza s-ar fi putut produce şi la nivelul lexicului comun.

b) *Bravice*, numele unui sat din Moldova, azi dispărut (DOR 215), ne conduce spre un ntop **Dumbravíce* (de la apelativul **dumbravíce*, format ca şi *pădurice*), cu *ă* aton pronunţat *a*, fonetism caracteristic graiurilor moldovene. Un proces similar întîlnim şi în numele localităţii vâlcene *Braviţa*, cătun desfiinţat astăzi şi înglobat la satul Copăcelu, municipiul Râmnicu-Vâlcea, pentru care e de presupus un **Dumbráviţa*.

Gherman TM se pare că n-ar fi antrop. *Gherman*, ci un rezultatat din *Nagh Erman*, aşa cum apare atestat pentru prima dată (1323) numele acestei localităţi. *Erman* ar fi npers *(H)erman, (H)ermen* (Viorica Goicu şi Rodica Sufleţel-Moroianu, *Probleme de etimologie a numelor de localităţi*, LR, **38** (1989), nr. 5, p. 450) sau, mult mai plauzibil, cumanul *orman* „pădure" (V. Ioniţă, *Pădurile Banatului*, „Timpul", Reşiţa, **4** (1993), nr. 65 (832), p. 2).

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

Ştărăvăţu este numele localităţii *Şiştarovăţ* AR în rostirea locuitorilor din satul vecin Cuveşdia (NALR-*Banat. Date* 149).

Numele localităţii *Şanoviţa* TM apare în documente sub această formă relativ târziu, forma originară fiind *Şuşanovăţ*, pe care, cu uşoare deformări, o găsim în toate documentele (*Sasanfalw*a 1359, *Sescherovaz* 1717, *Susanovac* 1723-1725, *Susanovetz* 1828, *Şuşanovăţ* – până de curând, Suciu II 167). Presupunem că este vorba de acel caz tipic de „fragmente în dispersie ale uneia şi aceleiaşi aşezări aflate într-o fază mai mult sau mai puţin evoluată de concentrare", despre care vorbeşte Aurel Răduţiu, *Atributele vechimii în toponimie*, SO IV 76). Un asemenea fragment putea fi o vatră mai mare, *Şuşanovăţ*, altul una mai mică, o **Şuşanoviţă*, adică un „Şuşanovăţ mai mic" (pentru astfel de derivări diminutivale, cf. *Cruşoviţa* < *Cruşovăţ* CS, *Iloviţa* < *Ilovăţ* MH). Lungimea noului cuvînt a favorizat afereza silabei iniţiale, prin brevilocvenţă, iar nu din cauza poziţiei celor doi *s* (ce se păstrează într-o mulţime de alte nume de localităţi: *Şişterea, Şuştra, Şuşturogi* etc.). Iată şi alte toponime bănăţene înrudite ca aspect şi care dovedesc că un *Şanoviţa* n-a circulat de la început sub această formă, ci că este rezultatul unei afereze suportate de un cuvânt mai lung: *Bîrşanoviţa* TM (DTB I 90), *Micşanovăţ* MH (DTB VI 41). Cum va fi ajuns *Şanoviţa* să dobândească o importanţă mai mare în procesul de organizare intimă a localităţii este o altă problemă. Un fenomen asemănător de concentrare a unei localităţi şi, totodată, de evidenţiere în documente a vetrelor ei care au căpătat, rând pe rând, o importanţă deosebită îl bănuim în cazul satului *Lescoviţa* CS*,* atestat prima oară în forma cu *-ov*: *Lyzkou* 1371-1372, apoi cu *-ovăţ*: *Leskovaz* 1454, în fine cu *-oviţa*: *Lesskovicza* 1717 (Suciu I 357).

Frecventă este afereza lui *În-* din compusele cu prepoziţia *Între: Târlişua* < *Între* + *Ilişua; Trapold* < *Între* + *Apold; Trainei* < *Între* + *Arinei; Tra(i)niş(u)* < *Între* + *Ariniş* (Iordan,

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

Top. Rom. 494); *Trăđáluŕ* (şes cunoscut nouă de la Mîtnicu Mic TM) < *Între + Dealuri; Trăoaş(e)* < *Între + Oaşe* (E. Janitsek, *Toponimia văii superioare a râului Şieu*, SMO 126)*; Trecufoi(le)* < *Între Cufoi(le)* (Mircea Homorodean, *Din toponimia Ţării Lăpuşului*, CL, **32** (1987), nr. 1, p. 50)*; Trepăreie* < *Între + Păreie* (id., *Toponimia satelor Cinciş şi Valea Ploştii (judeţul Hunedoara)*, SMO 107); *Trevăile* < *Între + Văile; Trîmpoaiele* < *Între + Ampoaiele* (Iordan, *Top, rom.* 494).

2.2. Afereza poate fi şi polisilabică, ne asigură acelaşi I. Popescu-Sireteanu în lucrarea citată (p. 5), ilustrând afirmaţia cu exemple din lexicul comun.

2.2.1. Pentru toponimie, un exemplu tipic ni se pare numele satului *Jdioara* din judeţul Timiş. Clarificarea etimologiei lui este instructivă şi din alte puncte de vedere; de aceea îi rezervăm aici o prezentare mai amplă.

Faptul că primele atestări documentare ale localităţii, ca şi următoarele, de altfel, îi îmbracă numele într-o haină maghiară: *Sydouar* 1320*, Sydowar* 1323, *Sydovar* 1368, *Zydowar* 1552, *Zsidovár* 1599 etc. (Suciu I 315), pe de o parte, şi existenţa unei importante cetăţi în hotarul satului, pe de altă parte, au putut determina pe unii istorici şi lingvişti să vadă în această denumire un compus maghiar cu -vár „cetate", iar în forma românească *Jdioara*, un reflex al celei ungureşti. La întreţinerea acestei false păreri în vremea noastră a contribuit, desigur, şi pertinentul studiu al lui Emil Petrovici, *O particularitate a fonetismului maghiar oglindită în elementele maghiare ale limbii române* din „Studii şi cercetări ştiinţifice", Cluj, **5** (1954), nr. 3-4, p. 439-475, în care, printre altele, arătându-se că în vechea maghiară *v* nu era o fricativă labiodentală ca astăzi, ci o fricativă bilabială, *u̯*, se aduc mai multe exemple pentru transformarea magh. *v* [u̯] + *á* în rom. *oa* (prin faza *u̯a*): *Hunyadvára > Hunedoara, Inidoara; Miklósvár > Micloşoara; Segesvár > Sighişoara; Temesvár > Timişoara; Újvár> Uioara* etc.

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

Astfel, dacă exceptăm supoziţia istoricului bănăţean Vasile Maniu, conform căreia, plecând tot de la forma maghiară, în care s-ar recunoaşte în prima parte un etnonim, romanii i-ar fi colonizat la Jdioara pe evreii răsculaţi din Asia Mică (C. Daicovici [sic!] şi I. Miloia, *Cercetări arheologice în Banatul de sud*, AB, **3** (1930), nr. 4, fasc. 7, p. 12, ipoteză citată de C. Daicoviciu şi în vol. *Dacica*, Cluj, 1970, p. 153-154), două ipoteze demne de luat în seamă conduc – în spiritul celor arătate mai sus – la etimologii oarecum asemănătoare: după unii istorici maghiari, în speţă Pesty Frigyes, la bază ar sta un nume de persoană, cetatea fiind întemeiată de una dintre cele 120 de seminţii de unguri, anume *Zydoy* („jidovi") (ib. 12-13); după unii lingvişti, explicaţia trebuie căutată mai curând în mitologie, în credinţele slavilor şi românilor despre *jidovi,* uriaşi care au făurit cândva construcţii gigantice (Kisch 1928, p. 30; ipoteza este acceptată de Iordan, *Top, rom.* 275, şi de Ioniţă, *Nume* 80, şi preluată în DTB V 82). Susţinătorii ultimei ipoteze atrag în discuţie şi alte toponime similare: *Jidovin* (= Berzovia CS), care, pronunţat *Jâdovíń*, este mai curând pluralul lui *jidovină* „movilă foarte mare, făcută de oameni foarte de demult" etc. (Iordan, *Top. rom*. 276), *Muntele Jidovilor* (tot în Banat) etc.

În toate aceste cazuri, după părerea noastră, ipoteza, pornind de la o premisă falsă, este totalmente lipsită de plauzibilitate: ea acceptă ca autentică o formă existentă numai în documentele maghiare, dar inexistentă în vorbirea localnicilor, după cum o dovedeşte numele de azi al localităţii – *Jdioara* (pop. *Jđoára*) –, singurul fidel denumirii originare, o creaţie românească într-un mediu românesc (iar nu *Jidioara*, nume utilizat de administraţia românească între cele două războaie mondiale, prin care se punea de acord o formă fără o semnificaţie evidentă, *Jdioara*, cu atestările documentare: *Zsidovár* şi celelalte). Această realitate ne determină să vedem în numele *Jdioara* un derivat cu sufixul diminutival *-ioara* de la numele unei aşezări din apropiere.

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

Singura localitate direct învecinată, în vechime, capabilă să explice oiconimul în discuţie, este *Gavojdia* (pop. *Găvojdíi̯a*). (Se pare că în trecut legătura dintre Gavojdia şi Jdioara nu se făcea, ca astăzi, printr-un mic ocol pe la Criciova, pe drumul care leagă zona industrială Nădrag cu gara Gavojdia şi cu şoseaua Lugoj-Caransebeş, ci direct pe valea Nădragului. Despre această probabilitate şi despre vechea reţea de comunicaţii din zonă, vezi Iosif Bălan, *Numiri de localităţi*, Caransebeş, 1898, p. 30, şi Theodor N. Trâpcea, *Despre unele cetăţi medievale din Banat*, în *Studii de istorie a Banatului*, Timişoara, 1969, p. 59.) Dintr-un **Găvojdioara*, adică o „Gavojdie mai mică", a luat naştere, prin afereză, numele *Jdioara*.

În explicarea corectă a relaţiei dintre cele două localităţi nu trebuie să ne lăsăm induşi în eroare de faptul că Jdioara, a cărei întemeiere o considerăm posterioară, e atestată la 1320, iar Gavojdia abia la 1447 (Suciu I 315, resp. 252), ştiind că primele atestări nu coincid cu actele de naştere ale localităţilor respective.

Când, pe la sfârşitul secolului al XIII-lea, cum e de presupus, a fost ridicată cetatea Jdioara (Th. N. Trâpcea, *art. cit.* 59, şi Pascu II 273), nu pe şesul Gavojdiei, ci cam la 7–8 km depărtare de acest sat, pe una din culmile ce formează ultimele valuri ale munţilor Poiana-Ruscă, cea care a furnizat forţa de muncă necesară pentru construirea cetăţii a fost, în priraul rând, Gavojdia. Şi s-a procedat ca de obicei la ridicarea unei cetăţi, după cum arată Pascu II 213: „În vatra satului, la marginea acestuia uneori, în apropierea lui alteori, *mai la distanţă cele mai deseori*, pe loc neted, *pe tăpşane sau promontorii, pe culme de deal* sau pe vârf de munte..." (subl. S. D.)

Cetatea, cu primele gospodării înfiripate la poalele dealului pe care se afla, forma, la început, o aşezare mai mică decât localitatea-mamă, era deci o *Găvojdioară*.

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

Dintr-o listă incompletă a localităţilor din Ardeal şi Banat în care au existat cândva cetăţi, publicată de Pascu II 225–286, se observă că mai mult de 10 % din numele acestora provin, fie prin derivare cu sufixe diminutivele (*Brăduţ, Căpâlniţa, Cincşor, Cisnădioara, Rebrişoara, Sibiel* etc.), fie prin determinare adjectivală cu *Mic(ă)* (*Căianul Mic, Criva Mică* etc.) sau adverbială cu *de Sus* (*Racoşu de Sus, Suciu de Sus* etc.), de la numele unor localităţi vecine mai mari cu care se află într-un raport genetic, de „roire".

Cu vremea, unele dintre noile aşezări-cetăţi dobândesc importanţă mai mare decât localităţile din care s-au născut, iar menţionarea loc în acte poate premerge acestora din urmă. Ceea ce trebuie că se va fi întâmplat şi cu cetatea Jdioara, al cărei domeniu număra, la 1440, 47 de sate (Pascu II 273).

O altă *Găvojdioară* (dacă nu cumva este vorba tot de *Jdioara* în cauză), consemnată la 1514-1516 în hotarul Gavojdiei, cu 10 iobagi numai, sub forma *Gawosdywara* [deci cu *-wara*, nu cu *–war*], între proprietăţile margrafului Georg de Brandenburg (Pesty, *Krassó* II 1 178), ar putea fi considerată o vatră mai mică a Gavojdiei, de felul fragmentelor în dispersie menţionate mai sus. Suciu I 252 o glosează tot sub *Gavojdia.*

Din punct de vedere lingvistic, rom. *Jdioara* nu poate proveni din magh. *Zsidovár* din următoarele motive:

a) *i* după *j* n-ar fi dispărut, ci s-ar fi transformat în *â* în grai, ca în apelativul *jâdov* sau în toponimul *Jâdovíń* CS;

b) partea finală ar fi sunat *o-ár* (**Jâdoár,* ca în *Chioar* < magh. *Kövár* „cetate de piatră" (DR IV 1068) sau, prin adăugarea unui *-a* toponimic, *o-ára* (**Jâdoára* > **Jâḍuára*).

Dimpotrivă, formele maghiare se justifică întru totul ca reflex al formei româneşti, şi anume:

a) grupul *Jd-* devine, prin svarabhakti, *Zsid-*, anaptixa lui *i* fiind condiţionată de existenţa unui *i* în sufixul *-ioara*; cf. „spargerea" nexurilor consonantice româneşti şi în alte situaţii

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

asemănătoare: *Gyryd* pentru *Grid* HD, *Hyrip* pentru *Hrip* SM, *Kylych* pentru *Cliţ* SJ (Suciu I 270, resp. 297 şi 157), *Tyryfesth* pentru *Trifeşti* TM (Suciu II 415) etc.;

b) rom. *-oara* este redat frecvent în maghiara cancelariilor medievale prin *-vár* (*-var, -vara, -war, -wara*): *Caprevar* şi *Caprewar* = *Căprioara* AR (Suciu I 126), *Chernyswara* = *Cernişoara, Fwrsowara* = *Furcşoara* (Drăganu, *Rom.* 285), *Tilivara* = *Chilioara* SJ (Suciu I 141), *Waliswara* = *Vălişoara* CS (Suciu II 241) etc. După Drăganu, *Rom.* 79, şi *Bovár* din comitatul Pest poate fi rom. *Bouar*. De remarcat că şi unele denumiri în *-ova*, ca *Bacova* şi *Darova* TM, au fost încadrate de oficialităţile maghiare, mult mai târziu, în grupul derivatelor cu componentul *-vár*: *Bakovár, Daruvár* (Malvina Pătruţ, *Etimologii populare în onomastică*, SO III 245).

Conchidem că magh. *Zsidovár* pentru rom. *Jdioara* este unul din numeroasele cazuri de motivare semantică secundară, atât de frecventă în toponimia europeană ca urmare a contactului dintre limbi, când semnificaţia toponimelor autohtone scapă cuceritorului ce le împrumută.

2.2.2. Înclinăm să credem că nici mulţimea toponimelor româneşti *Cioara* (cu compusele şi derivatele de tipul *Cotu Ciorii* BZ, *Ciorâţa* VS) nu poate fi explicată doar prin antroponime ca *Cioară* sau prin metaforizare („deal negru" datorită înfăţişării sale, cu vegetaţia arsă prin incendiere sau prin expunere la soare; v. trimiterile bibliografice în DTB II 58). Nu face parte nici din toponimele mitologice, din cauza „poziţiei «slabe» a ciorii în bestiarul popular, a statutului ei de «umbră» a corbului" (Mihai Coman, *Mitologie populară românească*, II, Bucureşti, 1988, p. 38). Nu este exclus ca în anumite cazuri toponimele *Cioara* să rezulte prin afereză polisilabică din diminutive ca *Dâmbovicioara, Izbicioara, Răchicioara, Sălcioara, Săscioara* etc., care se găsesc din abundenţă pe teritoriul ţării noastre.

Acceptând etimologia multiplă ca soluţie pentru numeroase nume proprii, care nu denumesc clase de obiecte, ci obiecte in-

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

dividuale, considerăm că numai o analiză atentă şi documentată a fiecărui toponim *Cioara* în parte ne poate oferi o rezolvare exactă.

3. În concluzie, credem că datele aduse în discuţie aici ne îndreptăţesc să dăm un răspuns afirmativ la întrebarea pe care ne-am pus-o în titlul articolului nostru. Afereza nu poate fi ignorată ca factor participativ la constituirea formei definitive a unor toponime şi, ca atare, trebuie luată în calcul pentru clarificarea unor etimologii ale acestora.

SIGLE ŞI ABREVIERI

AB	= „Analele Banatului", Timişoara, **1** (1928) ş.u.
antrop.	= antroponim
Bloch 1988	= Dieter Bloch, *Geographische Namen kurz erklärt*, Gotha, 1988.
dim.	= diminutiv
DOR	= N. A. Constantinescu, *Dicţionar onomastic românesc*, *[Bucureşti,]* 1963.
Drăganu, *Rom.*	= Nicolae Drăganu, *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei şi a onomasticei*, Bucureşti, 1933.
DTB	= Vasile Frăţilă, Viorica Goicu, Rodica Sufleţel, *Dicţionarul toponimic al Banatului*, Timişoara, vol. I, 1984; II-IV, 1986; V, 1987; VI, 1989; VII, 1994.
Graur 1972	= Al. Graur, *Nume de locuri*, Bucureşti, 1972.
Ioniţă, *Nume*	= Vasile Ioniţă, *Nume de locuri din Banat*, Timişoara, 1982.
Iordan,*Top. rom.*	= Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, [Bucureşti,] 1963.
Kisch 1928	= Gustav Kisch, *Das Banat im Spiegel seiner Ortsnamen*, Timişoara, 1928.
ms.	= manuscris
NALR-*Banat*	= *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Banat,* sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc şi Nicolae Mocanu, Bucureşti, I, 1980 ş.u.

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)

NALR-*Banat. Date*	= NALR-*Banat. Date despre localităţi şi informatori*, 1980.
NI	= Namenkundlich= = „Namenkundliche Informationen” (Informaţii onomastice), Leipzig, **1 (**1964) ş.u.
npers	= nume de persoană, antroponim
OSG	= „Onomastica Slavogermanica”, Wroclaw, **1**, 1965.
Pascu I-IV	= Ştefan Pascu, *Vioevodatul Transilvaniei*, Cluj-Napoca, I, ed. 2, 1972; II, 1979; III, 1986; IV, 1989.
Pesty, *Krassó*	= Pesty Frigyes, *Krassó vármegye története*, I-V, Budapest, 1883-1885.
Puşcariu, *L. rom.*	= Sextil Puşcariu, *Limba română*, Bucureşti, vol. I, *Privire generală*, 1940; vol. II, *Rostirea*, 1959.
scr.	= sârbocroat(ă)
sl.	= slav (slavă veche)
SMO	= *Studii şi materiale de onomastică*, [Bucureşti,] 1969.
SO	= *Studii de onomastică*, Cluj-Napoca, [vol. I,] 1976; vol. II, 1981; vol. III, 1982; vol. IV, 1987; vol. V, 1990.
subl.	= subliniere, sublinieri
Suciu	= Coriolan Suciu, *Dicţionar istoric al localităţilor din Transilvania*, Bucureşti, vol. I, 1967; vol. II, 1968.
Šmilauer	= Vladimir Šmilauer, *Příručka slovanské toponomastiky,* Praha, 1970.

BDD-A12941 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:56:26 UTC)